

Εισήγηση προς την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής σχετικά με το θέμα «Αποκατάσταση πυρόπληκτων περιοχών μέσω δωρεών - πρώην Ταμείο Μολυβιάτη»

WWF Ελλάς, 21 Μαρτίου 2013

Η παρούσα εισήγηση έχει προετοιμαστεί από το WWF Ελλάς για την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής, σε συνέχεια της πρόσκλησης που έλαβε προκειμένου να ενημερώσει τα μέλη της επιτροπής για θέματα σχετικά με την αποκατάσταση των πυρόπληκτων περιοχών.

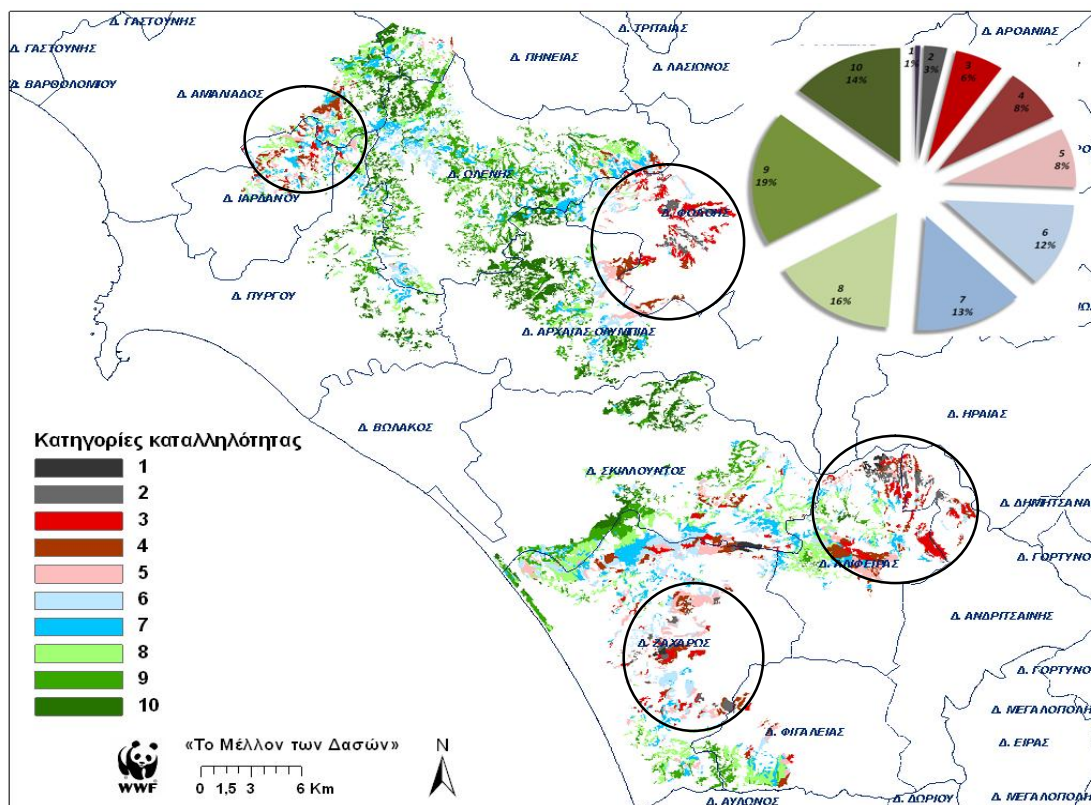
Οι απόψεις και οι προτάσεις που εκφράζονται στην παρούσα εισήγηση προκύπτουν από την εντατική παρουσία της οργάνωσης στις περιοχές της Πελοποννήσου που πληγήκαν από τις καταστροφικές πυρκαγιές του 2007 και την εκεί συλλογή στοιχείων, δεδομένων και απόψεων φορέων. Το WWF Ελλάς ολοκλήρωσε μια σειρά καταγραφών και μελετών στις πυρόπληκτες περιοχές της Πελοποννήσου (παρατίθενται ως παράρτημα στο παρόν και κατατίθενται στην Επιτροπή) με σκοπό την καταγραφή της πορείας της αναγέννησης της βλάστησης και την παρακολούθηση των απειλών προς αυτή. Στόχος της δράσης μας ήταν η παρέμβαση προς ανάσχεση σημαντικών απειλών, αλλά και η προετοιμασία επιστημονικά τεκμηριωμένων εισηγήσεων προς τους φορείς της πολιτείας για τη λήψη μέτρων φύλαξης και την οργάνωση παρεμβάσεων αποκατάστασης. Οι δράσεις αυτές υλοποιήθηκαν στα πλαίσια του προγράμματος «Το Μέλλον των Δασών», το οποίο ολοκληρώθηκε με την ευγενική υποστήριξη των κοινωφελών ιδρυμάτων Ι. Σ. Λάτση, Α.Γ. Λεβέντη και Μποδοσάκη.

Οι βασικές διαπιστώσεις που απορρέουν από την εντατική παρουσία μας και τις δράσεις μας στην πυρόπληκτη Πελοπόννησο κατά το έτος 2009, έχουν ως εξής:

- Είναι ορατός ο κίνδυνος αλλαγών χρήσης γης σε ορισμένες περιοχές κυρίως του ν. Ηλείας, κυρίως λόγω επέκτασης των γεωργικών καλλιεργειών εις βάρος των δασικών εκτάσεων.
- Υπάρχουν προβλήματα υποβάθμισης της βλάστησης σε ορεινές περιοχές (κυρίως Αρκαδία και ημιορεινή Ηλεία) λόγω έντονης βόσκησης.
- Η Αιγιάλεια και ορισμένες περιοχές της Ηλείας αντιμετωπίζουν τα σημαντικότερα προβλήματα διάβρωσης.
- Η αναβλάστηση και η φυσική αναγέννηση είναι ικανοποιητική στις περισσότερες πληγείσες περιοχές, με προβλήματα να εντοπίζονται κυρίως σε περιοχές με επαναλαμβανόμενες πυρκαγιές (τελευταία 10 - 20 χρόνια) ή σε περιοχές με ψυχρόβια κωνοφόρα (π.χ. έλατα).

Πιο αναλυτικές καταγραφές μας ήρθαν να επιβεβαιώσουν και να εξειδικεύσουν τις αρχικές εκτιμήσεις μας για την εξέλιξη της βλάστησης. Μέσα από την αναλυτική

καταγραφή της παρουσίας Χαλεπίου πεύκης στην Ηλεία δύο χρόνια μετά την πυρκαγιά καταλήξαμε στον παρακάτω χάρτη στον οποίο απεικονίζεται ο βαθμός καταλληλότητας των περιοχών για αναγέννηση. Βάσει των σχετικών αποτελεσμάτων, τα έργα αποκατάστασης των δασών Χαλεπίου πεύκης είναι απολύτως αναγκαία σε έκταση 22.000 στρεμμάτων (ποσοστό 9,7%) που αντιστοιχεί στις κατηγορίες 1, 2 και 3.

Βάσει των αποτελεσμάτων των δράσεων του WWF Ελλάς στην Πελοπόννησο θεωρούμε ότι οι βασικές δράσεις που πρέπει να αποτελέσουν προτεραιότητα για την ορθή αποκατάσταση των πυρόπληκτων περιοχών και να χρηματοδοτηθούν από τους διαθέσιμους πόρους του Ταμείου αφορούν σε **δράσεις αποκατάστασης συγκεκριμένων σημαντικών οικοσυστημάτων και σε δράσεις αντιπυρικής προστασίας**. Συγκεκριμένα:

1) Η αποκατάσταση σημαντικών ορεινών οικοσυστημάτων, όπως είναι ο **Κλωκός** και ο **Ταΰγετος**, κρίνεται αναγκαία καθώς τα οικοσυστήματα αυτά είτε περιλαμβάνουν είδη που δεν είναι προσαρμοσμένα στις δασικές πυρκαγιές είτε έχουν υποστεί πυρκαγιές στο πρόσφατο παρελθόν και επομένως δεν μπορούν να αναγεννηθούν φυσικά οπότε. Επίσης, σημαντική είναι η αποκατάσταση δασών όπως είναι **το κεδρόδασος στα Μαύρα βουνά** του Εθνικού Πάρκου Υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφυλιάς, το οποίο κάηκε το 2010 και αφορά σε οικοτόπο προτεραιότητας 2250: Λόχμες των παραλιών με Άρκευθους (*Juniperus* spp.), σύμφωνα με το Παράρτημα I της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας». Εξίσου αναγκαίες είναι οι παρεμβάσεις σε περιοχές που δεν είναι δυνατή η φυσική αναγέννηση (εξαντλημένα, υποβαθμισμένα οικοσυστήματα) όπως οι περιοχές έκτασης 22.000 που αναφέρουμε παραπάνω ή ο οικοτόπος τους χρήζει αναβάθμισης, όπως ο οικοτόπος κουκουναριάς (οικότοπος Προτεραιότητας 2270: θίνες με *Pinus*

pinea, σύμφωνα με το Παράρτημα I της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ) στο Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφυλιάς, ο οποίος κήκε στις πυρκαγιές του 2007.

2) Σχετικά με τις **δράσεις αντιπυρικής προστασίας**, αυτές πρέπει να εξασφαλιστούν σε βάθος χρόνου προκειμένου να προστατευθούν οι περιοχές που έχουν ήδη αποκατασταθεί είτε φυσικά είτε τεχνητά. Είναι σημαντικό να επιτευχθεί η αποτροπή εξάπλωσης πυρκαγιών, τουλάχιστον για την επόμενη δεκαετία, όσον αφορά στα δάση χαλεπίου πεύκης, προκειμένου αυτά να μπορέσουν να αναπτύξουν τους απαραίτητους μηχανισμούς για να αναγεννηθούν φυσικά μετά από μια ενδεχόμενη νέα πυρκαγιά. Αντιπυρικά μέτρα θα πρέπει να ληφθούν και στους οικισμούς ώστε να προστατευθούν, αλλά και οι δήμοι να έχουν ολοκληρώσει και επικαιροποιήσει τα σχέδια δράσης τους, όπως και οι τοπικές δασικές αρχές να έχουν επικαιροποιημένα σχέδια αντιπυρικής προστασίας προκειμένου αυτά να εφαρμόζονται σε ετήσια βάση.

3) Παράλληλα με τις δράσεις αυτές θα πρέπει να υποστηριχθούν οι τοπικές αρχές με τον απαραίτητο υλικοτεχνικό εξοπλισμό (είτε αυτός αφορά σε οχήματα, καύσιμα, ασυρμάτους, χάρτες είτε σε προγράμματα εκπαίδευσης), ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται στο σημαντικό έργο της περιφρούρησης των δασών και δασικών εκτάσεων, αλλά και της διαχείρισής τους.

4) Σε συνέχεια των παραπάνω προτεινόμενων δράσεων, είναι σημαντικό να υπάρξει μια συνολική αντιμετώπιση για τη διαχείριση της βόσκησης, ειδικά στις περιοχές που πλήττονται από πυρκαγιές. Η ολοκλήρωση πρότυπων δράσεων βελτίωσης βοσκοτόπων και ορθής διαχείρισης της βοσκής είναι αναγκαία τόσο για τη διασφάλιση της ανάκαμψης των υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων όσο και της δραστηριότητας των κτηνοτρόφων.

5) Τέλος η εφαρμογή ολοκληρωμένων σχεδίων διαχείρισης, τα οποία θα αποσκοπούν στην αειφορική δασική διαχείριση πολλαπλών σκοπών και θα περιλαμβάνουν σχέδια αντιπυρικής προστασίας, αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα προστασίας των δασών και της βιοποικιλότητας, καθώς όχι μόνο μειώνει την υπερσυσσώρευση βιομάζας αλλά διατηρεί και την παρουσία ανθρώπων με την αναγκαία γνώση και ενδιαφέρον μέσα στα δάση.

Συνεπώς προς τα παραπάνω, προτείνουμε προς ένταξη στο Ταμείο Αρωγής Πυροπλήκτων (πρώην Ταμείο Μολυβιάτη) τις παραπάνω πέντε προτεραιότητες. Με αυτόν τον τρόπο, οι πόροι θα επιτρέψουν την υλοποίηση περιβαλλοντικών μέτρων για την αποκατάσταση των πληγείσων περιοχών της Πελοποννήσου, τα οποία θεωρούμε πως θα συμβάλουν τόσο την ποιότητα ζωής των κατοίκων των πυρόπληκτων περιοχών όσο και τη δυνατότητά τους να διαβιούν και να δραστηριοποιούνται σε αυτές. Τέτοιες δράσεις, 6 χρόνια μετά την πυρκαγιά θεωρούμε ότι εμπίπτουν ξεκάθαρα στα πλαίσια της αποστολής του Ταμείου Αρωγής Πυροπλήκτων.

Παράρτημα

Διαδικτυακοί σύνδεσμοι αναφορών και μελετών WWF Ελλάς

- **[Το αβέβαιο μέλλον των δασών](#)**

Η έκθεση παρουσιάζει αναλυτικά τα προβλήματα που υποβαθμίζουν τον δασικό μας πλούτο και υπογραμμίζει τις ανάγκες διαχείρισης των φυσικών εκτάσεων.

- **[Το Αύριο της Ελλάδας: Επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην Ελλάδα κατά το άμεσο μέλλον](#)**

Η κλιματική αλλαγή θα θέσει σε τρομερή δοκιμασία τα δάση της χώρας. Για πρώτη φορά, αποτυπώνεται σε μια έκθεση η εικόνα της αυριανής κατάστασης που αναμένεται να διαμορφωθεί από την κλιματική αλλαγή και την επίδρασή της στις αστικές, τουριστικές, γεωργικές και δασικές περιοχές, δηλαδή σχεδόν στο σύνολο της κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ζωής του τόπου.

- **[Δασικές πυρκαγιές Ελλάδας: 1983-2008](#)**

Η πληρέστερη μέχρι σήμερα πληροφόρηση για τις πυρκαγιές, τα αίτια και τις επιπτώσεις τους, συμπυκνωμένη σε 10 τόμους. Μέσα από αυτή τη σημαντική δουλειά, καλύπτουμε ένα μεγάλο κενό γνώσης της πολιτείας για τις πυρκαγιές και ενισχύουμε τις δυνατότητες των αρμόδιων αρχών και υπηρεσιών για την πρόληψη και την καταστολή.

- **[«Το Δάσος: Μια Ολοκληρωμένη Προσέγγιση»](#)**

Επιστημονικός τόμος για τα δασικά οικοσυστήματα, με τη συγγραφική συμμετοχή περισσότερων από 30 συγγραφέων. Στόχος του είναι η ανανέωση και ενοποίηση της διάσπαρτης ανά ειδικότητα βιβλιογραφίας.

- **Δορυφορικές αποτυπώσεις - Επιτόπιες πραγματογνωμοσύνες**

- [Πάρνηθα | 2007](#)
- [Πελοπόννησος | 2007](#)
- [Εύβοια | 2007](#)
- [Β.Α. Αττική | 2009](#)
- [Ζάκυνθος | 2009](#)
- [Κάρυστος | 2009](#)
- [Ελικώνα και Κιθαιρώνας, Βοιωτίας | 2009](#)
- [Φοινικόδασος Πρέβελη, Κρήτη | 2010](#)
- [Κεντρικός Έβρος | 2011](#)
- [Πυρκαγιά ΝΑ Αττική | 2012](#)
- [Χίος | 2012](#)

Μετά από κάθε μεγάλη δασική πυρκαγιά εργαζόμαστε στο πεδίο για την έγκαιρη αποτύπωση της έκτασης των καμένων περιοχών και την αποτίμηση των οικολογικών επιπτώσεων που έχει προκαλέσει. Την πραγματογνωμοσύνη στο πεδίο ακολουθεί η σύνταξη αναφορών και η διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων για την αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος. Οι αναφορές αυτές διατίθενται άμεσα στις αρμόδιες υπηρεσίες για διευκόλυνση του έργου τους και δίνονται στη δημοσιότητα για την καλύτερη ενημέρωση των πολιτών.

- [Αποτύπωση των καλύψεων γης για την περίοδο 1987 - 2007](#)

Η συνολική αποτύπωση των καλύψεων γης και η χαρτογράφηση των αλλαγών που σημειώθηκαν κατά τα τελευταία 20 χρόνια, αποτελεί μια εργασία που εκπονείται για πρώτη φορά στην Ελλάδα. Μέχρι την ολοκλήρωση αυτής της δράσης, δεν υπήρχαν συγκεντρωμένα σε ανάλογη κλίμακα χωρικά δεδομένα για τις καλύψεις γης και τις τάσεις αλλαγών τους.

- **Εξειδικευμένες μελέτες για την οικολογική κατάσταση των καμένων περιοχών**

Συντάξαμε μελέτη καταγραφής και παρακολούθησης των [βιολογικών δεικτών](#) κατάστασης διατήρησης καμένων ορεινών κοινοτήτων, σε συνεργασία με το Τμήμα Βιολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, καθώς και [μελέτη παρακολούθησης της ανάκαμψης της βιοποικιλότητας](#) σε καμένες δασικές περιοχές και άκαυτες νησίδες, σε συνεργασία με το Τμήμα Βιολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών.

Και οι δύο μελέτες οδήγησαν σε πολύ σημαντικά συμπεράσματα για την αναγκαιότητα διατήρησης των άκαυτων νησίδων και κατέληξαν σε ιδιαίτερα μέτρα προστασίας τους.

[Πρόβλεψη της πορείας της αναγέννησης Χαλεπίου Πεύκης στο Νομό Ηλείας](#)

Παρακολουθήσαμε μακροσκοπικά τις περιοχές που αντιμετωπίζουν ή είναι πιθανό να αντιμετωπίσουν προβλήματα αναγέννησης. Το παράδειγμα του νομού Ηλείας, όπου μετρήθηκαν 19.634 νέα πευκάκια σε έκταση 8.400 τ.μ. σε πυρόπληκτα εδάφη, τονίζει την ιδιαίτερη σημασία αυτής της προσέγγισης, καθώς δίνει τη δυνατότητα στους σχετικούς φορείς να λαμβάνουν έγκαιρα αποφάσεις για την επόμενη μέρα των υφιστάμενων και μελλοντικών καμένων εκτάσεων.

[Μελέτη των πληθυσμών τσακαλιού \(*Canis aureus*\) σε Χαλκιδική και Πελοπόννησο](#)

Σε συνεργασία με την περιβαλλοντική οργάνωση «Καλλιστώ», αλλά και τους αρμόδιους φορείς, παρακολουθήσαμε τους πληθυσμούς του τσακαλιού σε Πελοπόννησο και Χαλκιδική και διατυπώσαμε τις προτάσεις μας για μέτρα προστασίας και διαχείρισης.

[Διαχείριση της κτηνοτροφικής πίεσης στις καμένες περιοχές της Πελοποννήσου](#)

Η κτηνοτροφία θεωρείται γενικώς επιβλαβής στις περιοχές που έχουν πληγεί από πυρκαγιές, καθώς η βοσκή των αιγοπροβάτων αποτελεί απειλή για τα νεαρά φυτά. Παρ' όλα αυτά, σε πολλές περιοχές μία μακροχρόνια απαγόρευση της βοσκής θα μπορούσε να σημάνει την ολική κατάρρευση του κτηνοτροφικού κλάδου με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Με τη συγκεκριμένη πρωτοβουλία και με τη συνεργασία του Εργαστηρίου Λιβαδικής Οικολογίας του Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, θελήσαμε να συμβάλουμε στην ορθή αποτύπωση των προβλημάτων βόσκησης στην Πελοπόννησο και στη διατύπωση κατάλληλων μέτρων διαχείρισης του ζητήματος.